Verslag (samenvatting) Kick-off Broodnodig van Hier 29 juni 2026

Inleiding

Afgelopen maandag kwamen zo'n 40 telers, verwerkers, molenaars, bakkers, brouwers én wethouder Erik Weijers, gemeente Berg en Dal, bij elkaar voor de feestelijke kick-off van het project Broodnodig van Hier. Feestelijk omdat we konden melden dat de LEADER subsidie is toegekend en dat betekent dat we twee jaar lang gezamenlijk aan de slag kunnen met de vijf bouwstenen (zie hieronder) om gezamenlijk te werken aan een lokale graanketen.

Met de hele keten gaan we aan de slag voor regionale graanproducten. De komende twee jaar werken we gezamenlijk aan klimaat adaptieve en robuuste graanteelt en aan productontwikkeling. We gaan aan de slag met het Participatory Guarantee System (PGS), en met educatie. En over de prachtige graanverhalen en het proces van korrel tot eindproduct gaan inwoners informeren.

De avond begon met een rondleiding door Benedikt Haug over zijn proefveld met wel 30 robuuste graansoorten. Daarna werden we gastvrij ontvangen bij fruitbedrijf Ooijs Moois waar we met elkaar aan het werk zijn gegaan en kennis en input is opgehaald, verbindingen zijn gemaakt, lijntjes uitgegooid en positieve energie voelbaar was. Met daarbij een bevlogen toespraak van de wethouder over de kracht van samenwerken aan een prachtig landschap met mooie graanvelden, een rijke biodiversiteit, verbindingen tussen ondernemers en heerlijke producten. Dank voor ieders aanwezigheid en ingebrachte kennis en energie.

En, nog even een stapje terug in de tijd: het eerste zaadje voor dit project is geplant door Arno van der Kruis van De Ploegdriever. Samen met Via Natura, Herenboeren Lingezegen-Grootstal en Natuur en Milieu Gelderland zijn de eerste stappen gezet voor de regionale graanketen. Met deze goede aanloop én m.b.v. subsidies van Leader, DOEN foundation en Triodos Foundation en van gemeente Berg en Dal en gemeente Nijmegen gaan wij het project vervolgen.

Medegefinancierd door de Europese Unie
provincie Gelderland
LEADER
STICHTING DOEN
Triodos Foundation
GEMEENTE Berg en Dal
Nijmegen

Inhoudelijk

Op hoofdlijnen bestaat het project uit 5 bouwstenen, zie hieronder. Voor een uitgebreidere beschrijving, zie ook het projectplan in de bijlage. In afstemming met alle deelnemers aan het project gaan we inhoudelijk verder vormgeven aan alle activiteiten.

Maandag de 29e is in verschillende samenstellingen uitgewisseld over de verschillende ketens en onderwerpen. Hieronder een weergave van de gesprekken (details en namen zijn hierin niet vermeld, echter alle gedeelde informatie wordt wel meegenomen binnen het project).

Participatief Garantie Systeem

In twee rondes is voornamelijk toegelicht wat deze werkwijze inhoudt. Het feit dat je naast ‘concrete’ afspraken zoals chemievrij, afnamegarantie, kwaliteit en prijsstelling (eerlijke prijs) je het juist ook over vertrouwen, flexibiliteit, samenwerking hebt en het ondersteunen van elkaar hebt viel in goede aarde bij de aanwezige ondernemers.

Medegefinancierd door de Europese Unie
provincie Gelderland
LEADER
STICHTING DOEN
Triodos Foundation
GEMEENTE Berg en Dal
Nijmegen

Men ziet dit als belangrijk, zowel voor jezelf (de ondernemer), het bedrijf, het netwerk EN de consument. Er is gesproken over de aantrekkingskracht van arbeid. Er is uitgewisseld over ‘verschillende levels’? Om te voorkomen dat bepaalde akkerbouwers/ondernemers niet instappen als gevolg van ‘te zware concrete afspraken’?

Biologische keten brood

Op dit moment is er te weinig lokaal graan om aan de lokale vraag te voldoen. Dat komt vooral door het gebrek aan afstemming vooraf. Vraag ontstaat ‘opeens’, waardoor het voor molenaars/verwerkers moeilijk is te anticiperen.

Tegelijkertijd kan relatief snel opgeschaald worden als er vooraf meer afstemming zou zijn over de totale vraag. Daarbij is belangrijk dat;

- Verschillende rassen op elkaar worden afgestemd. Te veel verschillende rassen wordt complex in de verwerking. Bij voorkeur 3 tot 4 rassen, in grotere volumes. Kleinere volumes worden te duur in de verwerking.
- Kwaliteit vooraf gemeten wordt, dus nog voor verwerking.
- Een eerlijke prijs voor telers is key, zodat ze hun risico deels kunnen afdekken; graan blijft een laagwaardige teelt voor verbouwers.

Belangrijkste uitkomsten/inzichten:

- Het helpt om met elkaar een streefdoel vast te stellen. Een streefdoel van ca. 100 ton lokaal graan kan op instemming rekenen van aanwezigen.
- Peulvruchten horen ook bij ‘lokaal graan’ en kunnen een oplossing zijn voor te laag eiwitgehalte en/of te weinig aanbod door deel peulvruchten bij te mengen.
- Er is behoefte aan bekendheid voor de BvH-campagne zodat deelnemers het niet zelf hoeven te bedenken maar kunnen ‘meeliften’ op een gezamenlijk verhaal.
- Probleem zit niet zozeer aan de aanbodkant, er kan relatief snel opgeschaald worden. Afstemming vooraf is belangrijk. Daarbij rekening houden met een bepaalde marge/overcapaciteit (ca. 20%) in geval beoogd graan kwalitatief onvoldoende is.
- PGS kan helpen om met elkaar ook een soort ‘controle’ te organiseren op rechtmatig gebruik/deelname BvH-Campagne.

Medegefinancierd door de Europese Unie
provincie Gelderland
LEADER
STICHTING DOEN
Triodos Foundation
GEMEENTE Berg en Dal
Nijmegen

Chemievrije keten brood, banket

Mogelijkheid van BAM-akkers en samenwerking Collectief Rivierenland verder uitzoeken:

- In de Ooij 6 telers met een contract voor 3 jaar.
- € 2840,- vergoeding/ ha, chemievrij, prima verdienmodel
- Kans? -> Koppelen aan verwaarding baktarwe, lupine, boekweit.
- Huidige voorwaarde binnen BAM: pas vanaf 15 augustus tarwe oogsten -> is te laat voor meeste tarwe soorten. Ingebracht idee: Experiment wintertarwe zaaien in februari en in augustus oogsten.

Idee ingebracht tav specifieke pannenkoekenketen, zal verder uitgezocht worden.

Aanwezige lokale bakkerij geeft aan open te staan voor experimenten met lokaal graan, ervaring op doen met prijs en kwaliteit.

In NL bestaat een molenaarsgroep van 20 molen die professioneel (betaalde beroepskrachten) malen, waaronder molen Wijchen. Verkoop loopt goed, verdere samenwerking in de keten (ook richting afzet) komende tijd verkennen.

Ideeën ingebracht tav mogelijke molens en afzetpartijen -> wordt verder uitgezocht.

Chemievrije keten pannenkoeken, bier

Input vanuit de aanwezige telers:

- Teler heeft reeds 6 à 7 ha tarwe staan. Wil graag bak en/of brouwwaardig telen en zoekt afzet. Daarnaast ook een BAM akker.
- Teler wil graag experimenteren met graan binnen strokenteelt.
- Teler met BAM-akker verkent graag mogelijkheden voor afzet.
- Teler verkent graag groter oppervlak graan, met de vraag of chemievrij haalbaar is (financieel, afzet)
- Teler experimenteert met vitaliteit tarweras specifiek voor dit gebied.
- BAM telers kunnen experimenteren met gerst (bier) of boekweit (pannenkoek) of tarwe, mits oogstmoment en pakketvoorwaarden gaan matchen.

Er is gesproken over de cruciale processtap van het schonen en de opslag van alle granen na het oogsten. Op dit moment mogelijk op 1 locatie die graag faciliteert. Daarnaast: is er nog een andere locatie? In Duitsland wellicht? Verder uitzoeken.

Input Molenaars

Medegefinancierd door de Europese Unie
provincie Gelderland
LEADER
STICHTING DOEN
Triodos Foundation
GEMEENTE Berg en Dal
Nijmegen

Een kleinere en grotere molen doen beide graag mee, molen met groot volume benut nu nog graag uit verre streken en staat open voor lokaal graan. Klanten stellen momenteel vragen: Waar komt het meel vandaan? En wat is het verschil tussen tarwe en spelt?

Input brouwer

Vanaf 2026/ 2027 mogelijk mouten in de Achterhoek. Als dat lukt zijn kleinere batches mogelijk.
Lokale brouwer wil experiment aangaan, geleidelijk. Brouwer geeft aan dat het nuttig kan zijn dit proces met meerdere lokale brouwers aan te gaan.
Verder aangegeven dat er lokaal al whisky gemaakt wordt van lokale gerst.
Idee: Met open boek een casus doorrekenen.

Opgemerkt wordt dat er nog lokale partijen missen, bv horeca.

Medegefinancierd door de Europese Unie
provincie Gelderland
LEADER
STICHTING DOEN
Triodos Foundation
GEMEENTE Berg en Dal
Nijmegen